

ITALIJANI V SEVERNI ITALIJI so se dobro postavili. Osvojili so Milan in precej drugih krajev in tudi s smrtnimi kaznimi niso štedili. Mussolinija so ustrelili in veliko drugih njegovih tovarišev ter s tem masčevali smrt, ki je pod Mussolinijevim nasilništvom doletela socialističnega voditelja Matteottija in nešteto drugih. Gornje predstavljajo skupino takozvanih italijanskih patriotov, ki se imenujejo "maquis". V boj proti Mussoliniju so se organizirano podali leta 1927, a so imeli malo sreče, ker takrat je "duče" slovel tudi v demokratičnih deželah, ker je napravil "red in mir" v Italiji ter komunizem zatrl.

Zbor združenih narodov obeta veliko uspeha

ZASTOPNIKI 46 DRŽAV ZATRUJEJO, DA SO RES ZA TRAJEN MIR IN S TEM ZA PRAVIČNO UREDITEV SVETA. — 18 DRŽAV NEZASTOPANIH. — POLJSKO VPRAŠANJE BILO NAJTRŠI OREH. MOLOTOV USPEL

O konferenci združenih narodov, ki se je pričela koncem aprila v San Franciscu v Californiji, pravijo, da je najvažnejša v zgodovini, kajti od nje je odvisno, ali bomo imeli po tej vojni mir, ali pa le premirje.

Zastopnike poslalo 46 držav

Na tem zboru je zastopanih okrog 46 držav, oziroma vse, ki so napovedale vojno osi, pa če so aktivno v nji ali ne. Toda glavne sile, ki ta zbor zares vodijo, so Zed. države, Sovjetska unija in Velika Britanija. Francija in Kitajska sta prišle tudi, a za enkrat se še ne moreta uveljaviti v veliko trojico, da se jih bi lahko nazvalo v "veliko petorico".

Vse evropske države, ki so bile v vojni z osi, so zastopane na konferenci. Načelnik jugoslovanske delegacije je ministar zunanjih zadev v Titovi vladi Ivan Subašić.

Nevtralne vlade zunaj

Nevtralne dežele na ta zbor niso bile povabljene, namreč tudi ako so bile res nevtralne. Med te se štejejo Švica, Švedska in Irsko, in pa tudi Portugalsko se lahko prišteje k njim. Španija, ki se tudi smatra za nevtralno, je bila z osi, s katero je pošiljala svoje čete Hitlerju v pomoč, v obliki "prostovoljcev", v povračilo za Hitlerjeve in Mussolinijeve "prostovoljce", ki sta mu jih dala za zrušenje španske republike. Sedaj je Francu žal, kajti s padcem Mussolinija in Hitlerja so tudi njegovi dnevi že do kraja seštet.

Italija ni bila uslišana

Dasi se je Španija zelo prizadevala, da bi bila povabljena v San Franciscu, ji ni uspelo, če tudi ji je i Vatikan pomagal pri tem.

Veliko bolj odprto pa je zahtevala Italija, da se jo povabi, in to ne samo Italijani v Italiji, temveč še posebno ameriški Italijani. Ampak Rusi baje hočejo, da se Italijo do mirovne konference smatra za poraženo.

no deželo, kar v resnici je. Churchill se je s tem tolmačenjem zadovoljil in pokojni Roosevelt je soglašal.

Italija torej v San Franciscu nima zastopstva, a je možno, da ga dobi, predno bo konec konference. Kajti italijanska vlada, in njeni podporniki v Zed. državah trdijo, da je bila po strmoglavljenju Mussolinija bolj v vojni proti Nemčiji, kakor pa Francija. In ako se Francija priznava za zaveznico, ki je nekaj postala šele ko so jo osvobodile ameriške, angleške in kanadske čete, čemu ne tudi Italiji?

Poljsko vprašanje

Dočim italijanske zahteve na konferenci v San Franciscu niso ustvarile nikakršnega težkega problema, je bil pa toliko večji glede Poljske.

Poljska se ponaša, da je bila prva v tej vojni, ki jo je Hitler nasilno napadel. A v San Franciscu, ko se je konferenca otvorila, je bila brez zastopstva. Molotov je hotel, da se ga ji prizna. Ameriška in angleška vlada sta mu odvrnile, da poljska (lublinska) vlada, ki jo Moskva sponsorira, ni prava zastopnica naroda, torej naj se jo reorganizira. V ta namen je bil (Nadaljevanje na 6. strani.)

Napadi v amerškem tisku na Rusijo prilivajo olje na ogenj za novo vojno

Mnogo listov v Zed. državah — med njimi najbolj razširjeni, je urejevanih veliko bolj fanatično proti Sovjetski uniji, kot pa so pisali proti Hitlerjevi Nemčiji.

V kartunih, v člankih in novicah delujejo na vso moč, da bi javnost pridobili v večje sovraštvo do U. S. S. R., kot pa ga je kdaj imelo do Hitlerja ali Mussolinija.

Ameriški komunisti pri tem niso brez krivde, ker se delajo za važnejše kot so. Ampak oni niso vzrok temu ščuvanju, pač pa, kar v tem listu zmerom poudarjamo, vzrok je različen ekonomski sistem. Ne demokracija, pač pa načelo privatne svojine, ki ga je USSR zavrgla, ves ostali svet pa je še posest privatnikov.

Na mednarodni konferenci v San Franciscu je bilo skozi vse prve dni očitno, da zastopniki dežel, ki verujejo v kapitalistični sistem, nimajo zaupanja v zastopnike Sovjetske unije in Vjačeslav Molotov je to dobro razumel ter priložnost izrabil Sovjetski uniji v korist.

Sovjetska unija deluje, da se po tej vojni ne osnuje kak nji sovražni blok, kot so ga v Versaillesu po prejšnji vojni. Zato hoče okrog sebe prijateljske, ne sovražne države. Nič več Aleksandrove Jugoslavije, fašistične Rumunije, Beckove Poljske, Borišove Bolgarije in Hortijeve Madžarske.

Uspela je, kar je v veliki meri tudi zasluga pokojnega predsednika Roosevelta.

Kar se imperializma tiče, se s sovjetskimi najbolj križajo angleški interesi. Toda Churchill je rajše sklenil s Sovjetsko unijo prijateljski pakt, kot pa da bi angleškemu tisku dovolil hujskati v vojno proti Rusiji. Koliko so taki pakti vredni, je seveda znano iz stare in novejša zgodovine. A v Zed. državah in v latinski Ameriki pa je hujskanja proti Sovjetski uniji toliko, da ne obeta bodočemu miru nič drugega kakor odmor, ali pa še toliko ne. Predmet ščuvanja je sedaj najbolj Poljska. Ves svetovni klerikalizem je uprežen v tej propagandi. In pa vsi tisti, ki žele, da si zavarujejo sistem izkoriščanja za privatni profit s tem, da Rusija znova postane lastnina privatnikov namesto ljudstva. Dobro je, ker je predsednik Truman obljubil delovati po Rooseveltovih potih. Ampak konflikt bo ostal, dokler tudi v drugih deželah ne zmaga ljudstvo nad izkoriščevalci.

Etbin Kristan ugotovil, da so bili nasprotniki SANSa v napačnem

V nedeljo 29. aprila so imela skupna slovenska društva v Chicagu priredbo v prid relifa za Jugoslavijo, ki je zelo dobro uspela.

Edini govornik je bil Etbin Kristan, ki je v svojih izjavah poudaril, kako v napačnem so bili tisti naši rojaki, ki so nas svarili pred partizanskim gibanjem, kajti če bi tega pokreta ne bilo, kdo ve, kaj bi bilo s Slovenijo in ostalo Jugoslavijo!

Tako pa so partizanske čete zasedle, kot poročajo časniki, že tudi Trst in vse ostalo jugoslovansko Primorje.

Kristan, ki navadno dolgo govori, je na tej prireditvi govoril le kakih 25 minut. Navzoči so

ga poslušali z največjim zanimanjem in večkrat je bil prekinjen z aplavzom.

Sporod je vodil Anton Krapenc, pevski zbor France Prešeren je zapel pod vodstvom F. Kubine več pesmi, nastopil je Mojzina trio in pa pevski zbor Slovenske ženske zveze. V dvopevu pa sta peli Alice Kosmerl in Angela Rokavec.

V drugem delu je bila vprijetna drama v enem dejanju "Mati", ki jo je spisal Mile Klopčič. V nji so imeli vloge Helena Kušar (mati), Ant. Krapenc (sin Peter), Alice Kosmerl (hči Minca), Milan Medvešek (partizan Andrej) in Joseph Oblak (partizan Marko).

Občinstvo je bilo s priredbo

Kontrola nad cenami vsled podkupovanj popolnoma strta

Kongresne preiskave glede živilskega trga so dognale, da sicer v tej deželi ničesar ne manjka, vendar pa potrebščin ni toliko v izobilju, da bi konzumenti lahko rekli, češ, ako mi ti ne prodajš po taki ceni, pa grem v drugo prodajalno.

Največji švindel je v poslednjih mesecih nastal na mesnem trgu. Polastili so se ga ljudje, ki na postave in vladne odredbe nič ne dajo, ker pač mero-dajne uradnike lahko podkupijo in potem trgujejo po svoje. Tako je prišel ves ameriški mesni trg iz reda. V male kraje mesa sploh niso več pošiljali, v velikih mestih, v letoviščih, v dragih hotelih in prezimovališčih pa si dobil in dobiš mesa — najdražjega, najboljšega seveda, kolikor hočeš. Seveda, obed v takem kraju stane najmanj petak, povprečen delavec pa komaj toliko zasluži na dan.

Mesni trg ni edino raketirstvo. Predstavimo si, koliko sedaj "ekstra" zasluži tobačni trg, pred tem pa žganjarski trust, pa špekulanti s sladkorjem, maslom itd.

Nedavno pa je prišlo na dan, kako se spodirajo druga druga tovarne, ki izdelujejo milo. Dve taki kompaniji sta dali Atlantic and Pacific, ki ima prodajalne širom dežele, blizu milijon dolarjev subvencije pod označbo, da naj s tistim denarjem oglašajo njuno milo. Ponekod, kjer so prodajalne A. & P. izpodrinile že vse druge, sta tako samo tisti dve kompaniji dobile monopol. Trgovina ima milo — in če vprašaš za tega ali onega, ti prodajalka odgovori, "le tega in tega imamo. Mi je žal, ampak zagotavljam, da je to prav tako dobro."

Imamo protitrustno postavbo, ki pa včasih v raznih preiskavah in tozbah bolj pomaga trustom kot postavi. Kajti gre se, koliko se lahko napravi dobička na en ali na drug način. In tisti, ki obeta največ profita, je obdržan in pri tem so doštete tudi podkupnine mero-dajnim uradnikom in pa subvencije časopisju v obliki oglosov in plačanih člankov.

Ameriški "black market" je postal samo zato tak kot je, ker oblast ni storila ničesar izdatnega, da bi mu stopila na prste. Pač pa dopustila, da njeni "politični najemniki" dobe od raketirjev čimveč v svoje žepce.

Kako je z vašim znancom, sosedom, prijateljem? Ste mu kdaj priporočili, da naj si naroči Proletarca? Poskusite, morda ga pridobite!

zelo zadovoljno in se zabavalo že dolgo v večer.

Dasi ni bilo za kolekto nobene govora pač pa le kratko naznanilo, je vzlele temu prinesla nad \$500, že prej pa je Anton Konchanc prispeval \$500, nekaj pa je tudi drugega prispeval, torej je ta prireditev bila z združenimi močmi lep uspeh.

Bodoči mir odvisi tudi kaj bomo storili z Berlinom

POZORNOST SVETA NI OBRNENA SAMO V SAN FRANCISCO, AMPAK TUDI V GNEZDO NACIZMA. — POROČEVALEC ČASNIŠKE AGENCIJE ONA, SELIGMAN, O SVETOVNIH PROBLEMIH

V času, ko so se zbrali v San Franciscu zastopniki združenih narodov, je bila pozornost sveta obrnjena tudi na Berlin.

Teoretično bomo ustvarjali tukaj v San Franciscu temelje bodočega sveta, toda odločitve praktičnega pomena bodo padale v Berlinu. Tam se bodo prvič, odkar se je začela vojna, sestale armade Velike Britanije, Amerike in Sovjetske Rusije. O zasedanju premagane Nemčije ne bodo mogli izmenjavati teoretičnih naziranj. Odločiti se bodo morali takoj, na mestu.

Pred svojim odhodom v San Franciscu sem v Washingtonu govoril s osebo, ki ima dobre informacije na razpolago glede načrtov za okupacijo Nemčije. Ta osebnost je prepričana, da ni pričakovati nobenih težkoč v pogledu skupne administracije Nemčije.

Verjetno je torej, da vlada mnogo več soglasja v zadevah, ki se tičejo okupacije Nemčije kot teoretičnega razumevanja glede osnov za delo v San Franciscu.

Jasno je videti, da ni nobene možnosti, da se bo naša solucija poljskega vprašanja, ki bi bila sprejemljiva za vse. Predstavniki poljske vlade v Londonu so prišli na konferenco (neuradno) polni fanatične nespravljalivosti. V propagandi, katero so širili v posebnih vlakih, ki so vozili časnikarje v San Franciscu, na shodih, katere so prirejali, v poslanicah, s katerimi so preplavili kongres, v pisnih naslovljenih velikim dnevnikom, vsepovsod udarjajo na struno neizprosnega sovraštva do krimske konference, do Sovjetov, do Churchilla.

Saj so šli celo tako daleč, da so obožili vse štiri velesile, da prihajajo v San Franciscu z umazanimi rokami — Francija, ker je višijski režim sodeloval z nacisti, Britanija radi Monakovega, Čehoslovaška radi Ha-

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Letošnji Majski glas vsebuje lep del zgodovine k 40-letnici Proletarca

Med onimi, ki so v prvih letih bili v upravi Proletarca zelo delavni, sta John Petrič (sedaj v Youngstownu, O.) in Frank Alesh. Petrič je bil pri Proletarcu od začetka. Oba sta zastopana v letošnjem Majskem glasu.

V njemu je med drugimi članek o delovanju klubov JSZ na dramskem polju. Včasih ga je bilo jako veliko.

Katka Zupančič je napisala lepo črtico z naslovom "Nasedla barka". In Etbin Kristan je poslal svoj spis.

Pesnik Mile Klopčič, o katerem smo pisali na tem mestu v prejšnji številki, je poslal po jugoslovanskih odposlancih pozdrave uredniku tega lista.

Drugi sotrudniki Majskega glasa so (omenjeni so bili že v številki z dne 18. aprila) Anton Garden, Louis Beniger, Anton Slabe, Louis Zorko, Jaško Oven, Fred A. Vider, Marya Omahen-Mohar, F. S. Tauchar, Andrew Vidrich, Joseph Snoy, Nace Žlemberger, Anton Shular, Louis Kaferle, Anton Zornik, Janko Zega, Vincent Cainkar, John Filipič in več drugih.

Pojasnili smo že, čemu je Majski glas zakasnel. A gradivo je tako, da ne bo na vrednosti ničesar izgubil.

Upamo, da kadar ga naročniki, zastopniki in društva prejmejo, ga bodo lahko razpečali. Posamezna številka stane 35c.

Snovanje nove delavske internacionale v Oaklandu

V času, ko se je pričela konferenca združenih narodov v San Franciscu, je bil v Oaklandu otvorjen tudi sestanek zastopnikov delavskih unij, ki so se na februarški konferenci v Londonu, odločile za zgraditev nove internacionale.

Iz vseh znamenj delavskega mednarodnega gibanja je razvidno, da bo taka nova strokovna internacionala ustanovljena. AFL ji kajpada nasprotuje, kar je slabo znanje in za delavsko gibanje v splošnem.

Vendar pa bo v novi strokovni internacionali zastopanih nad šestdeset milijonov organiziranih delavcev, kar je več kot kdaj prej. Nerodno in neugodno je, ker AFL nikakor ne

tja, kjer so tudi sovjetske unije zastopane. Bilo bi veliko boljše, ako bi ameriško delavstvo bilo enotno, pa se ne bi bilo treba Williamu Greenu sovjetskih unij prav nič bati. Prvič, ker ne bi imele večine, in drugič, kar je glavno, ker je tudi njim za izboljšanje življenjskega standarda delavstva po vsem svetu.

Na konferenci delavskih zastopnikov v San Franciscu se je pred vsem šlo zaradi pravil in ustave nove internacionale. In še bolj pa, da bodo delavski zastopniki blizu tistih vodilnih ljudi, ki kontrolirajo konferenco.

Zastopniki unij, ki so se zbrali v Oaklandu, nimajo v dnevnem tisku oglašanja toliko —

ne zdaleč toliko, kot pa ga ima konferenca združenih narodov. A vendar vedo, da so oni važnejši faktor, kot pa diplomati, ki zastopajo le umirajoči družabni red.

Zastopniki mednarodnega delavstva na svojem sestanku v Oaklandu in v San Franciscu skupaj ustvariti novo delavsko internacionalo, katere se mnogi boje zato, ker naj bi bile tudi ruske unije zraven. Ne AFL, ne staromodni unijski voditelji v Angliji se ne morejo sprijazniti z idejo, da so unije lahko po svoje svobodne tudi v deželah, v katerih je kapitalizem odpravljen, in ena teh je vsekakor Sovjetska unija.

To je prva mednarodna de-

lavška konferenca, ki se vrši tik praga zbora združenih narodov. To pomeni, da je važna, kajti ako hočemo mir, če zares želimo prosperiteto za vse narode po svetu, potem je potrebno, da ima delavstvo pri tem čim več besede. In v San Franciscu, saj tako se zdi, jo bo imelo. Kajti stari kapitalizem več ne velja. Fašizem je tudi propadel. Torej je treba v socializem saj stopnjema, ako že nagloma nečemo vanj. Drugega izhoda ni, razen ako hočemo v novo vojno.

Delavski zastopniki, ki so se zbrali za snovanje nove internacionale v Oaklandu, se tega zavedajo, in zato njihov glas v San Franciscu veliko velja.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Velj rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue

CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Kupi trupel v jetniških taborih živa priča nacijskih "nadjudi"

Bilo bi za bodočnost sveta silno koristno, ako bi tisti, ki propagirajo v prid Nemčije "znoten mir" — "soft peace" — pogledali v jetniške tabor tretjega rajha — na kupe trupel, na mučilnice, v katerih so na tisoče in stotisoče žrtev trpinčili do smrti polagoma, da so imeli sadisti toliko večji užitek.

Dokler so o teh žrtvah poročali le židovski, poljski in ruski viri — posebno slednji in prvi, si je anglosaški svet v veliki meri mislil, "ah, nekaj je morda res, a drugo je le boljševiška propaganda proti Nemcem."

Sicer je bilo v vojnah in pod tirani že veliko brutalnega postopanja s prebivalci, mučili so jih s sekanjem rok, z žarečim ogljem, z zapiranjem v mrzle kleti, z jezo in lakoto, z odsekavanjem ušes in še nešteto drugih načinov je, s katerimi je barbar mučil ujetega zaslužnjega in podjarmljenega človeka. Posiljeval mu je hčere in žene, zažigal hiše, odvajal druge v suženjstvo in plenil. Ampak tisti, ki so to počeli, so bili barbari, kot jih imenuje urednik dnevnika "Detroit Press" Malcolm W. Bingay. On je v družbi večje skupine ameriških časnikarjev bil od naših vojaških oblasti povabljen v Nemčijo, da si ogleda, kaj so počeli nacisti z ljudmi, ki so si jih zaznamovali za sužnje in v mučenje, da jih uničijo. Videl je in sedaj ve, da je tisto, kar smo prej čuli le od židov in iz moskovskih poročil, kruta resnica. Zavezniki vrhovni poveljnik general Eisenhower se je prepiral v svoji invaziji v Nemčijo na lastne oči o nemških barbarstvih in je želel, da se enako prepriča čimveč drugih Američanov in Angležev.

Prebivalstvo Ukrajine, Bele Rusije, velik del Rusije, Poljske, Jugoslavije itd., pa se je o njih prepričalo s svojo krvjo in trpljenjem.

Med Slovenci so iz prejšnje dobe ostala najbolj v spominu mučenja in druge brutalnosti, ki so jih uganjali Turki.

V krščanskem svetu je mnogo povesti o mučenjih, ki so jih uganjali paganski mogotci nad kristjani v starem Rimu. In o upornikih v takratnem rimljanskem imperiju, ki so jih sežigali s smolo namazane na križe pribite v tisočih naenkrat.

V naših povestih in v zgodovini sta znana za krvoloka tudi Atila in Džingis-Kan. Ampak še nikdar v zgodovini ni bilo hujših beštij, kot so bili skozi Hitlerjevo dobo "nadjudje" tretjega rajha. V barbarstvu, v mučenjih vseh sort, v uničevanju narodov in opozicije jih skozi vso zgodovino nihče ne prekaša.

Posebno zato ne, ker je treba pri tem upoštevati, da starodavni roparski glavarji, sultani, razni Džingis-Kani, Atile itd. niso bili ne "civilizirani", ne "krščanski" ljudje, ampak nepismeni "barbari".

Nemce pa se smatra za vzvišen, civiliziran narod, za prvenstvenega v literaturi, glasbi, kulturi v splošnem, v vse sorte znanosti, v industriji, v tehniki, v zdravstvu — sploh, veljal je za resnično prvenstveni, v civilizaciji današnje dobe za najbolj vzvišen narod.

Hitler je to po svoje razumel in zahteval, da le temu "izvoljenemu" ljudstvu spada bodočnost, in da mora postati vsa Evropa njegov "življenski prostor". Ker ni mogel tega doseči zlepa, je vtaknil vzgalo v slamo in Evropa ter potem ves svet je bila v ognju. Hitler je bil prepričan bolj kot Napoleon, da bo zmaga njegova. Vse mu je šlo gladko in po načrtih.

Se ob svojem 56. rojstnem dnevu v aprilu to leto je zagotavljal, da ga ne bo konec, ne njegovega tretjega rajha, čeprav že "azijski barbari" (Rusi) in armade "židovske plutokracije" (Američani in Angleži) razsajajo v njemu.

Nekaj dni pozneje je poveljnik nacistične "elitne garde", Heinrich Himmler ponudil ameriški in angleški vladi, da se Nemčija poda pogojno, ako skleneta z njim separatni mir in Nemčiji pa se i v bodoče prepusti nadaljevati vojno s Sovjetsko unijo.

"Hitlerju je živeti le še kakih 24 ur," je dejal v svoji smešni ponudbi skozi posredovalca švedskega grofa Bernadotta. Namignil je, da je Hitler "bolan" in da bo živel le še en dan.

Himmler in Hitler sta morila prvega reda. Eden kot drugi je ubil vsakega, ki ga je smatral za nevarnega ali pa nezanesljivega. Himmler, kot načelnik "elitne" garde, je ubil s svojimi "elfniki" nič koliko ljudi. Sedaj, ko mu teče voda v grlo, in ker je on poveljnik nacističnih rabljev, je Angliji in Zed. državam ponudil "brezpogojno predajo", ako se hočeta združiti z njim za vojno proti "azijskim barbarom" (Rusom). Tak je bil smisel njegove ponudbe. Predsednik Truman in Churchill sta jo odklonila.

Sedaj, ko je Nemčija vojno izgubila, kaj z njo? Razumljivo je, da bi bil zločin, ako bi ameriška in angleška vlada sklenila s kakim Himmlerjem, ki je bil poveljnik vseh rabljev v tretjem rajhu, "separaten mir". Nihče ni pričakoval, da to storita, dasi se je Hitler s svojimi tovariši Rudolfom Hessom, ki se je v ta namen pripeljal z letalom v Anglijo, z Goeringom, z Goebbelsom in Himmlerjem vseskozi prizadeval, da ju omreži v pomoč svojih namenov.

Sedaj je tem nacijskim glavarjem odzvonilo, a nemški narod je ostal. Tisti, ki nočejo razumeti, da je ta narod zastupljen z

SLIKA MORDA NE POVE DOVOLJ, a je s Pacifika, z otoka Iwo Jima, kjer se ni hotel podati noben Japonec, zato je bila borba do skrajnosti, ker je bilo treba vse pokončati. Nad 30,000 ameriških marinov je bilo v borbi z njimi in veliko jih je padlo. Japonci pa vsi.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

Moje "počitnice"

Dva tedna so trajale. Ampak kakšne so bile!

Navadnemu prehladu se še kako upirate, čeprav vam je glava svinčena in imate velike nepravilne s pipo sredi obraza, ki je ali neprodušno zamašena ali pa kaplja iz nje nepretrgoma. Morda vas tudi peče v grlu.

Kadar se pa stresate od zime, čeprav imate v hiši 74 Fahrenheitovih stopinj toplote in vam udje postajajo trudni in boleči, kakor da ste se baškar vrnili s svetih Višarij, kamor ste za ekstras pokoro nesli južno petnajstim romarjem, tedaj smete biti uverjeni, da se navadnemu prehladu pridružuje še kuma, ki nosi tuje, vendar blagodne ime: influenza.

Ta ne pozna šale. Kaj kmalu vas prisili v vodoravno lego. In ko vas ima tako v popolni oblasti, tedaj se, ljubi človek, pripravi na njene norčije. Najprej vam razkuri in razpali telo tako, da vam je kakor goreč škopnik in vam je grlo suho in žgoče, kakor da ste se gostili z živim ogljem.

Nato jemlje v roke svoje mučilno orodje. S klesčami vas prime zdaj med pleči, zdaj v križu, pa zvija in vleče kožo, kakor da vas namerava na živem odreti. Z dolgim šilom vas zbode v uho in prevrta glavo skozi in skozi. Razbija vam na senca in svedra v očesne jamicice.

Telo vam zmrcvari tako, da se bojite kihni, kajti kihanje se vam odmeva po vsem trpečem mišičevju in po vsem, kar je pod njim. Težko je ležati na levi, težko na desni strani, pa

obležite brez moči na hrbtnu. Tedaj vam začne v prsih šele prav škripati. Dihate težko in glasno, ko kovaški meh, kar pa ni čudno, če pomislite, da vam influenza sedi na prsih in se kratkoročno na primer z vašimi željstvi.

Ne moti je, ali imate usta odprta ali zaprta. Vaša usta so pa že tako napol odprta, ker je nos še zmerom na stavki. S klesčami in šilom in brez kokaina vam preiskuje vaše zobovje. Natanko preišče celo luknje, ki jih je zobopuk že pred leti izpraznil. Vi si pa ne morete pomagati, razen, da postokate, če ste slučajno sami. Če pa je kdo zraven, in vas ta kdo plašno gleda — kakor je gledal mene moj Jape — tedaj se morate premagati in se pomirjajoče nasmehniti.

Cez enajsto roma kazalec na uri. Nočne ure bodo dolge, strašno dolge. Ali oči vas ščemijo in ugasnete luč.

Lahna dremavica vas objema. Napol bede, napol spe si domisljate, da vas vabi Morfej v svoje mehko naročje.

Morfejevo naročje, 'kaj še! Influenca vas posadi na visoko skalo. Pred vami zija prepad, ki mu ne vidite dna. Polni groze se čvrsteje opriete skaline, ta pa oživi in hiti z vami v prepad. Tik preden treščite na dno, se zdrznete in zbudite. Jezik si bi bili pregriznili, če bi ga slučajno pozabili med zobmi, s tako silo in naglico so se boleče čeljusti v hipu smrtne groze sklenile.

In žeja vas, S težavo posežete po ohlajenem čaju in ga izcedite do dna.

nacijskim fanatizmom vzlic porazu, in da je moral biti vendarle ves narod s Hitlerjem saj dokler je zmagoval, kakor je bil italijanski z Mussolinijem, dokler je bil na višku slave, zahtevalo za Nemčijo tak mir, v katerem ne bi bila za svoje grehe nič kaznovana, češ, mi ne smemo nalagati pokore narodu zaradi Hitlerjevih zločinov.

Strašne reči, o katerih minule tedne pišejo uredniki ameriških listov in drugi časnikarji ter nečasnikarji, so dokaz, da je bil Hitler zmožen podivjati ves svoj narod. In kolikor je bilo takega, da ni hotel v njegov fanatizem, je bil pokončen.

Zavezniki so morali v okupirani Nemčiji zapreti vse šole, ker je vzgoja v njih tako fanatično nacijska, da jim ni kazalo drugega kot zabiti šolska vrata. Predno se bo moglo šolstvo v Nemčiji znova pričeti, bo treba novih učnih knjig, ki bodo Nemce učile civilizacije, ne pa vere, da so oni nadjudje.

Problem je težaven, kajti Nemci imajo vzlic svojim zločinom po svetu veliko prijateljev. Boje se edino Rusov. Le oni jim vračajo zob za zob.

Poročajo, da v mestih, ki so jih zasedli Američani ali pa Angleži, ne kažejo nobenega strahu. Sploh še posebno napram Američanom se prijateljsko vedejo. Ampak če jim kdo reče, da se bodo iz tega ali tega mesta Američani ali pa Angleži umaknili in ga prepustili sovjetski armadi, jih prešine groza. Vedo, kaj so počeli po Poljskem in po sovjetski zemlji in se boje maščevanja.

Tisti Američani, ki so bili v nemškem ujetništvu že v prejšnji vojni, in spet v sedanji, so po osvoboditvi rekli, da je bil kajzerjev rajh civiliziran, a Hitlerjev ni. Nerazumljivo je, kako je mogel svoj narod tako podivjati. Ampak resnica je, da je narod kriv in neglede, kako znosen mir mu zavezniki dajo, za svoje grehe se bo zelo pokoril.

JOSKO OVEN:

RAZGOVORI

Ze ves dan pada mrzel spomladanski dež. Tista lepa pomlad, ki nam jo je prinesel mesec marec, je izginila sam bogve kam. Solata in drugo sočvirje, ki sem ga posejal v tistih toplih marčevih dneh, je zgodaj pristrela iz zemlje, a v mimolih hladnih, deževnih, mrzlih tednih pa je samo životarilo in ai zraslo skozi ves tisti čas niti ta četrtina palca. Ali kadar opazujem razne ptice, katere so si vzlic vlažnemu vremenu grale svoje gnezda ter pele ob ugodnem jutru, tedaj vem, da nelaholija ni na mestu in da bo pomlad že enkrat prišla.

Ob zatonu

Tri in pol leta je minulo, ko so stali Hitlerjeve legije pred Moskvo. Mesec prej je dr. Dietrich, ki je bil tedanj minister propagande, sklical vse tujezemske časnikarje in jim v imenu Hitlerja in na svojo častno besedo kot zastopnik nemškega naroda povedal, da je ruska armada kot bojna enota prenehala; in da bo vzelo samo še nekaj tednov, ko bo popolnoma uničena.

To je bilo takrat, ko je vsa ostala Evropa ležala pod peto Nemčije. Takrat, ko je bila Amerika skoro neoborožena in med Anglijo ter porazom pa samo malo vode.

Nihče ne ve tega bolj kot zaslužjena Evropa. In pa Rusija, katere je položila na oltar zmage več kot trinajst milijonov žrtev.

Kri, ki je tekla pred Moskvo, in v več kot v dve in pol leta obleganju Leningrada, v Kijevu, Odesi in Sebastopolu, na dolgi Napoleonovi cesti proti Smolensku, Revu in Moskvi, in pa pri Stalingradu, kjer so v obrambi hriba Mamujev Korgan padli tisoči borcev gardskih regimentov, prav tam, kjer so stali, kajti za njimi je bila Volga, in Nemec je mogel le do tja in ne dalje. Tam se je odločilo.

Tu je bil zlomljen hrbet fašizmu. Le kdo bi mogel premagati Nemce, če bi prebredli Volgo in si podvrgli Kavkaz!

A sedaj pa grme ruski topovi v Berlinu in morda, predno bo to pred očmi čitatelev, bo Berlin že miren in udan rdeči armadi. Grmeli so kot prej v Varšavi, Budimpešti in na Dunaju. In druge zavezniške čete pa so se medtem pomikale proti Monakovu in Bershtesgardnu. Spotoma so pobrale več kot milijon nemških vojakov v svoje ujetništvo.

Tako se je Hitlerjevo solnce nagnilo v zaton. Takšnega zahajanja človeštvo še ni videlo. A kot so mu (Hitlerju) sledili nemški Mihelni v času njegovih zmag, tako so mu sedaj sledili v poraze in v sramoto, kot jo je še kdaj osvetilo solnce od začetka sveta. Nekje je zapisano, da "kdor se z mečem bori, bo z mečem pokončen".

Razkritja grozot

V par zadnjih tednih je imela ameriška publika priliko se od blizu seznaniti s strahotami v nemških jetniških ter koncentracijskih taborih. Dokler so o njih pripovedovali le Jugoslovani, Čehi, Poljaki in Rusi, se ameriška javnost ni veliko zanimala, češ, to je le propaganda. A sedaj, ko je te grozote priznal in jih dokazal časnikarjem in ameriški kongresni komisiji sam ameriški vrhovni poveljnik general Eisenhower, pa je stvar tudi za nerjete Tomaže popolnoma verjetna.

Eno najstrašnejših poročil je iz osrednje Poljske. Tam so imeli Nemci v bližini mesta Lodz otroško taborišče. Ruski vojaški zdravnik Sokolenko pripoveduje med drugim:

"Ko so udri ruski vojaki v to utrjeno poslopje, smo začeli otroški glas: 'Ne streljajte! Mi smo sovjetski otroci!'"

"Poslopje, v katerega smo udri, je bila velika trinadstropna tovarna z razbitimi okni in vse na okrog opredeljena z bodečo žico. Tu je bilo otrok od štiri do petnajstega leta. Pogled nanje je bil strahovit. Izčrpani, sestradani, oblečeni v trohele cunje. Nekaj izmed njih je bilo oblečenih v razpadle, zavržene uniforme nemških vojakov. Ko

smo vstopili, je mal petletni deček skočil pred nas in zavpil, 'pozor!'"

"Kar se je potem zgodilo je bilo še strašnejše kot pa njih grozoten položaj. Na njegov klic so vsi skočili na noge in bili kot prirastli k tlom. S prestrašenimi obrazi so stali 'kot odreveneli."

"Moje tovariše, ki so izkušeni v strahotah, je to zelo pretreslo. Ti mali otroci niso bili več otroci, ampak starei. Sre in duša je bila strta v njih. V zdravniški preiskavi smo ugotovili, da je imel vsakdo tetovirano številko, ki jim je bila utisnjena na levi rami. Mnogo je bilo tako oslabiljenih, da se niso mogli premakniti. In njihni starši so bili večinoma sežgani v nacijskem krematoriju Maidanek, in to brez kakih pogrebnihih ceremonij.

O naših ljudeh

Sarajevo, Sušak in nato je prišla na vrsto Reka. In tako dalje. Korak za korakom pada slovenska zemlja nazaj slovenskim ljudem. In kot pravi pisatelj Louis Adamič: "Sami so šli na delo osvobojenja, brez da bi čakali, da drugi kaj napravijo zanje."

Ne bo dolgo, ko bo njihova tudi Ljubljana in Zagreb. Ali pa sta morda v teh dneh, ko bo to natisnjeno, že v njihnih rokah.

Ne morem, da ne bi omenil kratko pesem iz zbirke, o kateri sem poročal na tem mestu v prjšnji številki. Pesnitev je od Franceta Kosmaka in se glasi:

Pred pomladjo

Skozi droben dež se nam smehlja pomlad.

Za nogo nišo teče voda nizka, iz brega zelenega je vriska trobentica, cvetica naših nad.

Po hribih v belih lisah sneg kopni. Skozi sivi svod blešči se svod jasnine.

gnjiljave listje pušča v korenine od težkih vej drseči sok rasti.

Skoz droben dež koraka mlada četa,

po dolgi, po razmočenih poteh gre z nje pomladi blaženi nasmeji;

gre komisarka mlada poleg nje, razgret

za zadnji, zmagovalni naš napad. Skoz droben dež se nam smehlja pomlad.

Cital sem poročila časnikarskega poročevalca Teodora Fodorja, ki se je nahajal v Beogradu v Jugoslaviji, kako so se ljudje tam pripravljali na praznovanje prvega maja. "Naj živi Prvi maj!" so se glasili napisi po Beogradu.

Da, to naj bo tudi naše geslo. Prvi maj mora postati simbol pravice, svobode in bratstva bolj ko kdaj prej. In tako je bil tudi praznovan.

Fašizem je nam skušal prvi maj ukrasti za svoj praznik in ga praznoval po svoje. Ali v svoji ostudnosti je pozabil, da je prvi maj praznik nam tistih ljudi, katerih cilj je vesoljno človeštvo, kjer ne bo ne razredov in ne pomanjkanja. In to more prinesiti le socializem.

In ob tem minulem prvem (Konec na 3. strani.)

Tole mi ne gre v glavo?

Zakaj je vladam toliko lažje zmeti vojne kot pa ustvarjati mir, to mi nikakor ne gre v glavo.

Ako vam je naročnina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej.

Naročite si Ameriški družinski koledar 1945. Stane \$1.25.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Marsal Henri Philippe Pétain, ki se je v prejšnji vojni proslavil z zmago pri Verdunu, se je vrnil iz Nemčije in se predal francoski oblasti. Vsled svojega kolaboriranja z Nemci in fašističnega režima v Vichyju, ki mu je načeljeval, je obtožen veleizdaje. Ako ga vojno sodišče proglasi krivim, je kaznen smrtni. Pétain je star že čez 89 let, torej bi mu smrtna kazen življenje le malo skrajšala. In de Gaulle bi veliko rajše, da bi Pétain ostal v Nemčiji, ali pa v Svisci, namesto da se je vrnil in rekel: "Tu me imate!" Obsoditi v smrt Pierra Lavala bi bilo lahko in enostavno. A stari maršal je v obeh velikih delih junak in po mnenju vseh poštenjak. A vendar je bil izdajalec. Ali si ga bo oblast sedaj, ki ga ima v rokah, upala obsoditi? In ako ne, bo posledica zmagaz za tisto francosko reakcijo, ki je kriva poraza svoje države in podpiranja Hitlerja ter Mussolinija.

Konstantin Fotić je v Washingtonu deloval, da se bi Titovi-Subašičevi vladi zabranilo zastopstvo na konferenci v San Franciscu, češ, da ne zastopa naroda. Svoje argumente je naslovil ameriškemu državnemu tajniku Stetiniusu v pismu z dne 20. aprila. Opravičil ni kajpada nič, dasi bi mu marsikdo v Washingtonu zelo rad ustregel.

Vjačeslav Molotov se je v San Franciscu izkazal za dobrega diplomata, dasi se izven Rusije ne počuti "toliko kakor doma", kot se je prejšnji komisar vnanjih zadev Maksim Litvinov. Litvinovu v prid je to, da je živel veliko v inozemstvu in da zna več jezikov, med njimi angleškega, dočim Molotov govori le po rusko, kar je na mednarodnih zborih popolnoma nov jezik. Uradna jezika na zboru v San Franciscu sta samo angleški in francoski. Nekoč je bila le francoščina uradni jezik diplomacije. Sedaj je potisnjena na drugo mesto. A dokumenti na zboru v San Franciscu pa se prevajajo v pet jezikov: v angleškega, francoskega, ruskega, španskega ter portugalskega (v slednjega zaradi Brazilije, ki si na konferenci želi svoj del veljave).

Rusija bo imela v društvu združenih narodov tri glasove. To ji je bilo v San Franciscu soglasno odobreno, na priporočilo angleške in ameriške vlade. Enega bo imela kot USSR, dva ostala pa bosta zastopala eden Ukrajino in drugi Belo Rusijo. Ko so Molotova častni-karji vprašali, čemu ne zahteva po enega zastopnika za vsako republiko Sovjetske unije,

ki jih je 16 ali 17, je dejal, da se za enkrat zadovoljuje le z "minimalnim številom". Ruska delegacija, dasi navidezno zelo izolirana, ima v San Franciscu važno vlogo in okrog šest sto reporterjev, ki zastopajo liste križem sveta, pazijo na vsak njegov korak in na vsako njegovo besedo.

Ivan Subašič, ki v San Franciscu načeljuje jugoslovanski delegaciji, diplomatično ni niti zdaleč tako "podkovan", kot čehoslovski minister vnanjih zadev Jan Masaryk. Vendar pa ima med delegati velik ugled — po zaslugi partizanskega gibanja proti osiškemu kajpada, in pa vsled zmag, ki jih je dosegel. Tako bo Jugoslavija zastopana tudi v ožjem odboru novega združenja "združenih" narodov.

Titova vojska se je v sedanjem kaosu nacistične armade pojurila v Reko in na Sušak, že prej pa je bila (kot se glase poročila) v Gorici in tudi vsa Istra je pod njeno oblastjo. In v od zavezništva "osvobojeni" Italiji pa dijaštvo demonstrira proti Jugoslaviji, oziroma proti njeni zahtevi za pridruženje Trsta združenju Sloveniji. Le da bi ga slovenski partizani, ki so na Primorskem v ogromni večini, okupirali prej kot Italijani, ali pa Angleži, bo po dobro za Trst in Slovenijo.

Drew Pearson je koncem aprila dejal, da Američani zato niso zasedli Berlina, ker so Rusi zahtevali to čast zase. Sovjetska častniška agencija Tass je dne 25. aprila ugotovila, da je bila njegova trditev iz trte izjava. To se pravi, da je popolnoma neresnična. Američani bi nedvomno prišli prvi v Berlin, ako bi bili tako blizu njega kot je bila rdeča armada, in bržkone bi ga dobili z veliko manjšim trudom, kajti Nemci se za svojo bodočnost boje Rusije veliko bolj kot katerekoli druge dežele na svetu. In bitka za Berlin je stala tisoče življenj ne samo na nemški, ampak tudi na sovjetski strani. kajti napadalec v mestih je bolj izpostavljen nevarnosti, kot pa so tisti, ki mesto branijo.

Nacistična grozodejstva so nekaterim šele sedaj postala novost. Dokler so o njih poročali le Zidje in pa Moskva ter Poljaki, so ameriški listi tiste vesti objavljali, a brez poudarka in publika, ki jih je čitala, si jih je večinoma predstavljala za propagando. Šele ko se je oglašil vrhovni zavezniški komandant general Eisenhower in povabil v nacistične mučilnice deputacije ameriških kongresnikov, je začela tudi naša javnost verjeti, da storije o nacističnih

NACISTIJSKI VOJAKI PRIMORANI odvažati razvaline, kar je veliko težje delo kot pa jih napraviti. Gornje je slika iz razbitega mesta Bastogne na zapadni fronti.

zlojstvih niso izmišljene. In tako se šele sedaj piše o tem s stališča resnice, dasi je bila vsakemu, ki jo je hotel videti, znana od početka nacističnega divjanja v Nemčiji in v ostali Evropi.

Japonski časopis Asahi v Tokiu prerokuje, da bo konferenca v San Franciscu polom, ker so interesi Zed. drav in Sovjetske unije križajo toliko, da jih ne bo mogoče usoglasiti. Tretja svetovna vojna se bo torej po mnenju omenjenega japonskega lista pričela med našo deželo in Rusijo. A še veliko več "poznalcev mednarodnega" položaja pa meni, da se bosta udarili Anglija in Rusija najprvo in šele potem pridejo Angliji Zed. države na pomoč. Neverjetno je, koliko ljudi se ukvarja z vsemi temi možnostmi za tretjo svetovno vojno še predno smo z drugo končali.

Samuelson S. Silverman je v angleški zbornici dejal, da je bilo angleški vladi od vsega začetka nacizma dobro znano, kakšna grozodejstva so se uganjala proti Hitlerjevi opoziciji in Zidom, da je molčala, v veri, da se ga bo s tem "apizarstvom" laglje pridobilo za "mir" kot pa če bi rohneli zoper njega. Silverman ni pretiral, kajti Anglija ima v Evropi izborni "inteligentno" (špijonsko) službo. A sedaj je vendarle tudi uradno izvedela o nacističnih pokoljih. Grozno je, kar je počela "elitna garda" z bolniki, jetniki, političnimi jetniki, z Zidi, Poljaki, Jugoslavnimi in drugimi, ki jih je zaznamovala za mučenje v smrt.

Mussolinis je bitko v drugi izgubil. Prvič, ko sta ga kralj in vatikanska diplomacija, z Badogliojem na čelu, izdala, in sedaj spet vsled bega nemške armade iz Italije. Kaj neki si fislj sedaj o državah, ki so mu razpršile njegove sanje? Kakšno slavo so mu peli, ker je rešil Italijo barbarskega komunizma, in ker je tudi Moskva smatrala, da je najboljši, če ga prizna, se je požurila, da sklene z njim prijateljske stike. Italijanska mornarica pod Mussolinijem je bila prva, ki je napravila "prijateljski" obisk v Leningrad. In k nam v Chicago pa ga je napravil v imenu Mussolinija s svojo zračno floto Italo Balbo, ob priliki, ko smo imeli tu svetovno razstavo. A sedaj, kdo še kaj da na "il duceja"? Edino, kar zaveznike skrbi je, če ga bo njim treba obsoditi kot vojnega zločinca. Rajše bi, da to nalogo izvrše Italijani sami, kar bodo tudi storili, če pride njim v pest — namreč v pest protifašističnih Italijanov. Kajti tudi takih, ki so se za Mussolinija, je veliko v Italiji.

John Jerić se ne more odvažati aristokratskih titelov, pa ustvarja v vsaki kampanji za svoj list nove maršale, princeze, in oddaja tudi druge manj važne plemenitaške naslove, česar se je naučil menda od Anglije. Sedanji "maršal" Am. Slovenca je Rev. Trunk. Tudi v Vatikanu se razumejo že od davna na razdajanje "titelov", ampak tam le takim, ki tudi kaj prispevajo, ne samo delajo (za cerkev).

"Materialističnega naziranja" v Nemčiji je po Trunkovem mnenju veliko kriv Karl Marks. A čudno je, čemu se je Hitler baš proti njemu toliko zaklel in najprvo uničil marksiste, potem šele — Nemčijo, dasi ji je mislil prinesiti tisočletno glorio in vladati nad svetom. Pa je vse splahnelo kot mehurčki iz milnice. In milijone življenj je ugonobil vsled teh svojih sanj. Kam beže naciji? V Moskvi trdijo, da jih je nekaj pobegnilo na španski otok Minorca; nekaj na Portugalsko, drugi da so si spremenili imena in način življenja ter da žive kjer že dobe zavetje. Ampak ni važno, kam beže naciji. Važno je, kako nacizem odpraviti.

Predsednik Truman je v vseh svojih uvodnih govorih zagotavljal nadaljevanje po Rooseveltovih potih. Če bo uspel, bo pokazala konferenca v San Franciscu. Walter Lippman je mnenja, da državni tajnik Stetinius ne bo kos nalogi, in mnogi smatrajo, da Truman še manj. A nedvomno oba želita, da ne zatone v zgodovini kot polomila, pač pa, da jima bo dala priznanje za prispevek napredka v nji. Ako bosta uspela, bo njuno delo dobro opravljeno. Toda njuna naloga je silno težavna — težavna zato, ker zastopata tako važno, bogato in mogočno deželo. Ni čudno, če je Truman rekel, "molite zame". Namreč, da bi ga božja previdnost držala v previdnosti.

Pozna učenca

Neko jutro sta dva učenca zamudila pouk in sta bila zato pozvana, da se opravičita. Eden dečkov je bil učitelj ljubljene, dočim je z drugim vedno strogo postopal. Ljubljeneec je torej povedal, da je sanjal o odpotovanju v Ameriko in ko da je slišal šolski zvonec, je mislil, da je bil zvonec njegovega parnika. Učitelj mu je zamudo opravičil. Nato se je obrnil k drugemu učenecu, češ, da se naj opraviči. Dečko je bil v zadregi. Pa si je mislil, da je najbolje, če stori tako, kot ljubljeneec in odgovori: "Prosim, gospod učitelj, jaz pa sem počakal tako dolgo, da sem videl Tomaža odpotovati."

Mnogokrat se zgodi, da česa ne vidimo, ker je preveliko.

"Poglej vendar, moj sin, kako je vse lepo uredila božja previdnost. Ta ptič leže jajca v svoje gnezdo. Čez čas, ko bodo črvi in muhe, bodo vzleteli iz gnezda in se hranili z njimi. Zapeli bodo zahvalno pesem v slavo stvarnika, ki je svoje stvarstvo obsopal z dobroto."

"Ali tudi črvi pojejo z njimi, papa?"

Ali je socializem mogoč brez socializma?

Čudno vprašanje na prvi pogled. Pred dvajsetimi leti ga ne bi postavili.

Medtem pa je napredovala zmedenost duhov. Prej je veljalo, da socialistično gibanje predstavlja združitev vseh gonilnih sil, ki nastajajo iz odpora proti kapitalističnemu sistemu. Politični nasprotni pol je bilo socialno-konservativno meščanstvo. Pojav fašizma je to sliko spremenil. V mnogo evropskih deželah je postal najmočnejši in najhujši politični nasprotnik socializma nasilni pokret vseh vrst in oblik. In ta nasprotnik se po potrebi kaže na zunanji revolucionarnega, protimeščanskega, protikapitalističnega.

Prav to pa zahteva razčiščenje pojmov v socialističnih vrstah.

Italijanski pisatelj Ignazio Silone, ki je za to dobo napisal dve najpomembnejši deli v svetovni socialistični literaturi "Kruh in vino" in "Sola diktatorjev", je nekje zapisal:

"Mi nismo stranka frizerjev. Mi ne delamo za videz. Socializem ni prevara ali spretna čarovnija, temveč je resnica, ne drugega kakor resnica. Česar pred vsem potrebujemo, je drug način gledanja na življenje in ljudi. Brez tega drugega načina gledanja na življenje in ljudi bi sami postali fašisti, moji dragi prijatelji — namreč rdeči fašisti. Zato izrecno poudarjam, da ne maram postati fašist, in čeprav bi bil samo rdeč fašist."

Za nekatere je že državni kapitalizem — socializem. Drugim je socializem nacionalizacija produkcijskih sredstev, prvim in drugim je socializem samo gospodarsko vprašanje, samo vprašanje želodca. Na to pravimo mi: tudi podružbljenje produkcijskih sredstev je socializem, kakor je treniranje telesa pogoj za zdravo in dolgo življenje, toda socializem je še nekaj več, je predvsem tisti "drugi način gledanja na življenje ljudi", ali kakor pravi W. Schlammer:

"Postali smo socialisti, ker ne moremo prenašati tega, da bi človek teptal človeka. Postali smo socialisti, ker ne moremo prenašati uničevanja človeške kulture. Postali smo socialisti, ker smo spoznali svobodo, dostojanstvo in odločanje človeka o samem sebi za najvišje življenjske vrednote. Potem smo razumsko spoznali, da se more to naše hotenje uresničiti, ako najvažnejša sredstva za ustvarjanje človeških dobrin pridejo iz rok neke privilegiranih družin v roke solidarne družbe."

Iz tega jasno sledi, kaj je nasprotje socializmu, ali kdo so nasprotniki socializma. Marx je zapisal: "Socializem ni stanje, ki se mora upostaviti, temveč je resnično gibanje, ki odpravlja sedanje stanje." Zato je nesmiselno govorjenje, ako se reče na primer "Ko bomo imeli socializem" ali "Pod socializmom bi bilo tako in tako", kajti socializem ni neko trpno stanje, temveč neprestano gibanje, ki preusmerja ljudi in razmere.

"Zgodovina socialističnega gibanja je zgodovina ideje, ki se uresničuje", pravi Hendrik de Man in nadaljuje: "To uresničevanje pa ne pomeni, da se kapitalističen svet stalno preobrača v socialističnem smislu. Vplivanje socialističnega gibanja na ustanove družbe je mnogo bolj zamotano in polno nasprotstev, kakor bi si človek predstavljal pod tistim starim izrekom, da se kapitalizem polagoma razraša v socializem. Nasprotno, mnogo bolj se izraža v naraščajočem nasprotstvu med silami, ki predstavljajo socialistično hotenje, in drugimi silami, ki se razvijajo v nasprotno smer."

Težka gospodarska kriza na primer lahko ustvari za strokovne in politične socialistične organizacije tako neugoden položaj, da izgube že prej priborjene pravice in postojanke; to da napetost, ki s tem nastaja, lahko resnično moč socialistične ideje dvigne višje, kakor pa je bila v boljših časih, ko je giba-

POMAGAJMO SVOJEMU NARODU

Detroit, Mich. — Narod v stari domovini je še vedno v skrajni stiski in naša pomoč zelo potrebna. Za WRFASSD je naš relifni odsek že precej storil z nabiranjem denarnih prispevkov, obleke in živil. Uspehi bi bili še lepši, ko bi se izkazali vsi, ki imajo srce za naš trpeč narod. Storitve tudi vi svojo dolžnost, ki jo do sedaj še niste.

Naše sestre pridno šivajo in krpaajo obleko v jugoslovanskem centru. V februarju so delale Mary Rant, Lia Menton, Ursula Grum, Kat. Krainz, Agnes Sonc, Mary Naprudnik, Ana Kos, skupno 102 ure. Imenovane so pomagale tudi pri kampanji ruskega vojnega relifa.

Obleke so darovali: Stefančić, Mike Gregorič, Ursula Grum, Josephine Božič, Frank Krulec, Lester Germany, Joe Rop, Lia Menton, skupno 312 funtov.

V marcu so delale sestre Mary Rant, Ursula Grum, Agnes Sonc, Frances Kapel, Mary Naprudnik, Lia Menton, Mimi Strosberger, Kat. Krainz, Mary Jurca, skupno 145 ur.

Obleke so darovali: Mary Naprudnik, Albert Kirin, Frank Nagel, Anton Anžiček, Anton Homec, Anton Semec, Kaitner st., Kat. Krainz, skupno 770 funtov.

Zivila so poklonili: Mary Rant, John Semenik, Anton Semec, Kat. Krainz, Mary Knez, Mary Jurca, Julia Menton, Ana Koss, Mary Lapajne, Frances Kapel, Agnes Sonc.

Dne 16. marca smo združeni detroitski Jugoslavniki odposlali 210 vreč obleke in obuval ter nekaj zabojev živil v skupni teži 5 ton v glavno skladišče WRFASSD v New York. Peta pošiljka 117 vreč obleke in nekaj čevljev je bila odposlana 19. aprila.

American Committee for Yugoslav Relief priredi banket v Webster Hall (Cass in Putnam) v sredo 9. maja ob 7. zvečer v počast Jugoslavije. Nastopili bodo odlični ameriški govorniki. Dolžnost je posebno dobrostoječih rojakov in organizacij, da s primernim prispevkom pokazujejo Amerikancem, da se zanimajo za svoj narod. Vsa imena darovalcev bodo poslana na posebni poli v Jugoslavijo.

Seja podružnice št. 1 SANSa bo v nedeljo 6. maja ob 3. pop. v Slovenskem narodnem domu na 17153 John R. Vse članstvo in zastopniki društev so prošeni, da se seje gotovo udeležijo. Imamo važne zadeve na dnevnem redu. Kdor še ni plačal članarino za l. 1945, je vabljen, da to stori na seji. Vsi prispevki posameznikov za SANS in za relif se čitajo na seji. Skupne vsote pa objavlja SANS v svoji koloni. Seznam darovalcev za SANS bo objavljen polletno. Priobčena bodo imena le onih, ki so darovali \$5 ali več. Pridobite nove člane. Naše delo še ni končano. Pomagajmo vsi, da skoro dosežemo, za kar je bilo žrtvovanih toliko milijonov življenj — trajen in pravičen mir ter lepšo bodočnost našemu narodu. — Lia Menton.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWDALE AVENUE
CHICAGO, 23, ILLINOIS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združeno državo (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt letja; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

Still Believe in Free Labor

In rejecting by a vote of 46 to 29 the compromise labor draft bill, the United States Senate was not indulging in bullheaded obstructionism. It was standing up for the democratic way of doing things. The arguments presented by such liberal Senators as Morse, Murray and Kilgore show that they were not motivated by a desire to embarrass the administration.

Thus the effort to regiment American labor has been a failure. The original move for a complete draft measure was backed by the President and by the Army and Navy. Then the House passed a much-modified bill which would have given draft boards authority over men between the ages of 18 and 45. The Senate gave its approval to a more liberal measure placing authority in the hands of the War Manpower Commission to deal with actual shortages of labor. The bill defeated was the result of a compromise between the Senate and the House. The Army and the Navy asked for complete regimentation. The Senate has refused to authorize any sort of coercion.

The defeat of regimentation was not primarily due to timing. Some few votes may have been switched because the war in Europe approaches its end. But the debate proves that the majority of Senators were opposed to the measure because they regarded it as undemocratic and ill-adjvised—not just for this time, but for any time. Over and over again we heard the sentence: "Free labor can out-produce slave labor any time anywhere." The Army and Navy were trying to put over something which runs contrary to one of the deepest traditions of the American people. It is hard to believe that our soldiers on all their wide-flung fronts will be disappointed to learn that this struggle has ended in this way.—The New Leader.

Another Scrap of Paper

The Geneva Convention on war prisoners has long since proved a scrap of paper in Nazi Germany. The treatment of Russian and Polish prisoners has rivaled for sheer brutality the treatment of the Jews of Europe. Recent reports from prison camps on the western front indicate what we may expect as the war goes into its last desperate phase. In the German prison hospitals in Heppenheim 290 Americans lost an average of thirty-five pounds each from undernourishment, all were verminous, and several died of neglect. By contrast, within the American lines in France German prisoners have fared so well that the comparative luxury of their standard of living is provoking bitter resentment among French civilians. In this country the army has lately refused to permit prisoners of war to be used in lumber camps because conditions are not fit for the Herrenvolk, and only recently has conceded that the P. O. W. diet might reasonably be brought into line with that of meat-short American civilians. It will be a pity if our guests return to Germany believing that Americans are soft of head as well as soft of heart and that the symbol of our great free republic is the full belly. Certainly, there have been few if any attempts to educate German war prisoners in the basic principles of the democratic system we intend to install in their homeland, and it has been common practice to leave Nazi non-coms in subordinate positions of control in the camps. We suggest that general improvement of the prisoners and heightened morale among our Allies would result from shorter food rations and more liberal servings of democracy.

ANOTHER GRAB

Efforts of the powerful power interests to force rural electrification into their hands must be blocked at all costs.

The Edison Electric Institute, front organization for the private power trust, suddenly wants control of all rural electrification for the power interests—and seeks to destroy the Rural Electrification Administration, which has done so much to bring electricity to all farms in the nation.

REA was created in 1935. In less than ten years of its efforts, electrification of farms rose from 740,000 to more than 2,550,000. This means that 1,810,000 farms which had been in the dark days of the past were brought into the electric fold.

For the ten years before that, the power trust, which now seeks to gain control of REA, managed to get electricity to less than 540,000 farms, and in most cases, these farms were electrified at tremendous cost to the farmer who wanted to connect on to existing power lines.

The coal industry is vitally interested in this field of broadening use of power, and its principal hope for a greater expansion of the use of electric current lies in the REA and not in the hands of private interests.

Greater use of electricity means more coal to produce current. More coal means more work and more wages and private utility interests must not be permitted to interfere with this great growth of freedom for the American farmer.—The Progressive Miner.

Rosco Drummond:
How Shall I Weigh
The Conference News?

This is a condensation of an article in the Christian Science Monitor.

Here is a guide to understanding the spate of headlines which are soon to start to appear over dispatches, many of which will begin something like this: "San Francisco.—The United Nations conference was deadlocked today over whether it should . . . etc."

Keep your eye open for the last headline rather than fixed on the first. There will, of course, be disagreements, dissents and conflicts. It takes only one nation to make war; it takes many to make peace. Honest disagreement is the anvil on which honest agreement is forged.

Remember that San Francisco is not the peace conference: it is the peace-machinery conference. This is not a conference to liquidate the last war; it is a conference to get ready to prevent another war.

Bear in mind that San Francisco will in no way deal with the authority of the American delegate on the security council. This matter will be determined by Congress, probably by an act passed by the House and Senate.

Watch for Agreements on Specific Issues

Center attention on the essential purpose of the conference. Its essential purpose is to transform the present Allied coalition which is winning the war into a permanent coalition which would act in concert to secure the peace.

Watch for the gradual resolution of compromise on the main specific issues which will have to be settled during the course of the conference. They are: (a) Voting—whether, as now provided, one of the "Big Five" should have the power to prevent the security council from taking jurisdiction and recommending a peaceful solution to a dispute; (b) whether regional agencies, such as the Pan American Union, can act ahead of the security council to resolve disputes and repress aggression; (c) review—whether the council shall be equipped with specific authority to review and propose changes in the settlements growing out of the present war; (d) trusteeships—whether the council shall be given some mandate over certain territory taken from Germany and Japan to see that it is used in the common defense; (e) intermediate powers—whether such countries as Canada, Australia, Brazil, the Netherlands and Sweden shall be given a larger voice in the decisions of the security council.

Last Headline to Be the Best

Weigh the settlement of all specific issues in the scale of the largest objective of the conference. One test by which to judge results is that the organization must have some means to revise bad international law, to promote peaceful change.

Measure the end achievement of

THE MARCH OF LABOR

THE IDEA OF DEMOCRACY IS ETERNAL... DEMOCRACY WISHES TO RAISE UP MANKIND, TO GIVE IT FREEDOM, AND ITS GREATEST STRENGTH LIES IN ITS DEEP SPIRITUAL AND MORAL SELF-CONSCIOUSNESS.

THOMAS MANN

AT LEAST 20% OF LABOR TIME LOST BECAUSE OF SICKNESS AND ACCIDENT COULD BE SAVED NOW BY SCIENTIFIC CONTROL OF INDUSTRIAL HAZARDS AND BY PREVENTIVE MEDICINE.

IN WAR PRODUCTION, ONLY 24 OF EACH 100 WORKERS CAN BE UNSKILLED.

BUY BONDS—THIS LABEL UNDER THE SWEAT-BAND OF YOUR HAT IS YOUR GUARANTEE OF HIGH QUALITY AND THE BEST WORKMANSHIP.

AND KEEP THEM!

THE NEW LABOR-INDUSTRY CODE

The "Labor-Management Charter," signed on March 27 by the authorized leaders of the AFL and CIO and the U. S. Chamber of Commerce, does not signify the arrival of the millennium in our country. It is, nevertheless, a document of first-rate importance. It indicates a realistic acceptance by a large sector of organized business and by all of organized labor of a policy of mutual recognition of each other's prerogatives and responsibilities. It paves the way for industrial peace and prosperity in the post-war period.

Encouragement of productive efficiency; recognition of management's right to manage free from unnecessary governmental interference; labor's unbridled right to bargain collectively; unemployment, old-age and illness insurance; and a national business-labor committee to promote better understanding—these are among the guide-posts of the new charter.

It is quite apparent that this new code covers more ground in employer-labor relations than ever before attempted in the annals of American industry. To the critics who might be inclined to put this document on the same plane as the "understandings" into which organized labor entered with "big business" in the early 1920's through the medium of the National Civic Federation—agreements which were honored by industry more in the breach than in the observance—this much can be said: 1945 is a far cry from 1920 when the labor movement, weakened numerically and cowed in spirit by the depression, sought safety in schemes on so-called class collaboration in order to avert collapse. With nearly all basic industries organized and some 12,000,000 members in its ranks, organized labor faces industry in 1945 upon a level of parity. The trade union movement, by general admission, stands out today as the strongest single influence in American life.

A circumstantial drawback in the new management-labor concord is contained, perhaps, in the fact that it has not yet been accepted by the National Association of Manufacturers, a group which carries on its rolls notable opponents of collective bargaining and some rabid anti-union crusaders. Again the Eric Johnstons, Henry Kaisers and Paul Hoffmans of the U. S. Chamber of Commerce there are the Tom Girdlers, Eugene Weirs and Sewel Averys of the NAM. The wide approval which greeted the industry-labor peace code all over the land, however, has put the anti-labor extremists in industry's camp clearly on the defensive. Unless they break with an unsavory and unsocial past, they will henceforth be identified as the only element in the national economy which prefers strife and bitterness to peace and cooperation.—Justice.

HOLD ON TO 'EM!

No one of us would hand a soldier a bullet he needed and then take it away from him. We do not send planes, and tanks overseas, then ship them back before they can go into battle. Yet, every time any one of us buys a War Bond and cashes it in, we are stepping back from victory as surely as if we took bullets away from soldiers and recalled planes and tanks.

So let us hold onto our War Bonds, come what may. If you cash in even one bond, you are cheating not only yourself—since, of course, you lose money by this—but you are cheating every man in our fighting forces. And we cannot and must not cheat those men of victory.—The Brewery Worker.

the conference against the size of the task, not against a Utopian world.

Realize that San Francisco is not the end; it is the beginning of the pattern of world co-operation. Never forget the fact that political co-operation is an empty house unless it is equipped with economic, financial, commercial, intellectual co-operation.

Remember that this is not somebody else's peace which San Francisco is working toward, that it is your peace and mine—and the members of the American delegation and your representatives in Congress are prepared to give heed to your desires.

For myself, I believe that the last headlines will be the best.

PUT A PADLOCK ON YOUR POCKETBOOK

Look out, Mr. Worker! The "high-pressure boys" ade out to separate you from the few dollars you may have put away during these strenuous war days. A big New York advertising concern has originated "a new concept of advertising." It's called "Jobvertising." Never heard of that before, did you?

Well, these advertising men expect to make a lot of money out of it.

They are telling their respective clients that "the bulk of America's war dollars—saved-up billions of them—are in the hands of the wage-earners," and they are prepared to make "Jobvertising" so convincing, "so confidence-building," that you cannot resist your desire to buy it.

They boast: "We have filled his (the worker's) head with ideas, changed his opinion on important questions. One reason—we never forget that he, and millions like him, still eat in the kitchen."

Forewarned is forearmed. Don't permit these advertising artists to separate you from your hard-earned dollars. They will go after you through the newspapers and magazines and over the radio. Prices will be boosted to pay the fees of the discoverers of "Jobvertising." Just stuff cotton in your ears and go on smoking your pipe. If you don't you may not be able to eat—even in the kitchen!—Labor.

IN THE WIND

From THE NATION

Governor Chauncey Sparks of Alabama is expected to ask the state legislature, which convenes May 1, to repeal the poll tax. The South Carolina Senate has passed a resolution authorizing a referendum on repeal next year, and political observers on the scene think the House will pass it soon. Meanwhile, T. Grady Head, Attorney General of Georgia, has minimized the effect of repeal in his state by ruling that all past-due poll taxes must be paid before the right to vote is granted. In fairness to Governor Arnall, who fought for repeal, it should be pointed out that Mr. Head was elected, not appointed.

H. R. 1528, the "G. I. assault bill," which would provide for federal prosecution of any person assaulting or killing a member of the armed forces, is languishing in the House Judiciary Committee. It was introduced January 16.

The good gray columnist: Radio Station WNYC, New York, presented a half-hour reading from Walt Whitman's "Leaves of Grass" by Eugene O'Neill, Jr., on April 14. The New York Post listed the program as "Reading of Walter Lippmann's 'Leaves and Grass.'"

The weekly market letter of Paine, Webber, Jackson and Curtis, stockbrokers, for April 7 contained this optimistic note: "If Japan should repudiate her conquests and meet Allied surrender terms sooner than our military believes, and mayhap this year, the American economy and its markets are then supposed to sustain a severe shock. Granting the Japanese are treacherous, and might suddenly throw in the sponge, we find it difficult to become depressed contemplating such a prospect."

The Kelley Kar Company of Los Angeles is, currently advertising that it will include four cartons of cigarettes in the price of any used car it buys.

Charles M. Burgess, an industrialist of Aurora, Illinois, put forth this plan for keeping the peace at a recent meeting of the Elgin Kiwanis Club: "Literally and completely annihilate the Japanese nation. Then turn Japan over to the Chinese. If the Japanese nation is not annihilated, the next really big war will be Russia and Japan together against the white race." He said he was a realist.

In the weekly chess problem published by the French newspaper Les Lettres Francaises, the bishops are represented by little figures wearing the cap and bells of a court jester.

VETERANS AND UNIONS

Governmental agencies of all kinds are going to everything possible to make the life of the returning service man one of fullness and of employment. This is as it should be and no man in his right senses will object to this proposal.

But service men who have so far returned from battle and have been retired from active service are among the first to object strenuously to any attempt at codding the men, although they feel entitled to all rights and privileges which they have earned by their service.

This, too, is as it should be. No service man wants to be babied, but he does want the right to stand side by side with his brother toilers and to earn an honest living.

To union men in all spheres of action, this presents a real challenge, in fact, two challenges: The first is to see that the returning service men gets that to which he is entitled, and secondly, to see that he gets his rights and privileges through the union in which he should hold membership.

Returning service men, by and large, recognize that the cheap lies which have been spread against labor unions while he was in service were cheap lies. He recognizes the stability of unionism, and he will become a union man if properly approached with the education necessary to show him.

Unionism provides the strength to help him to fight his future peace time battles, and this coalition between the returning service man and unionism would work well for both. Get the returning service man into your union, and you'll find him helpful and a strong associate.—The Progressive Miner.

Horror Stories Are Confirmed

Weimar has been a center of German culture for many generations. Goethe, Schiller, Liszt and countless other men and women who contributed to the artistic and intellectual glory of Germany, spent fruitful years there. It was at Weimar, after the last war, that a constitution was drafted which it was hoped would transform Germany from an autocracy to a democracy.

Unfortunately, that dream did not materialize, and, as a consequence, dispatches from Weimar relate one of the most shocking stories of this global conflict in which horror has been piled on horror.

General George Patton ordered the burgomeister of Weimar to march a thousand of the city's residents, men, women and children, to the Buchenwald Concentration Camp, so they might see with their own eyes how Hitler's agents had starved and tortured and killed hundreds of "slave workers" drafted from other lands.

Some fainted, some sought to shut out the dreadful scene by covering their eyes, but the guards insisted they "take a good look."

In another concentration camp, 1,100 political prisoners are alleged to have been burned to death so they would not fall into the hands of the approaching Americans.

Because of their experience in the last war, many Americans have been skeptical concerning atrocity stories. But evidence of the unbelievable brutality of Nazis and Japs seems to be so well authenticated that doubt has been swept away.

How are these crimes to be punished? The wiping out of the system which produced them seems the only sane answer. In Germany, that means the destruction of the Prussian militarists and the industrialists who supported them. To scourge the people of Germany and at the same time permit the principal culprits to escape, would be a crime which might easily become an invitation to another war.—Labor.

AMERICA'S POTENTIAL

It is an ironic commentary on American economists and of the more popular publicists that the most cogent analysis of America's postwar conversion problems has come from a Swedish economist, Gunnar Myrdal.

It has been the practice of these economists—aside from occasional articles in the more scholarly journals—to by-pass completely, the more compelling problems of the economy in favor of repeating, in academic jargon, the slogans of America's capitalists and of their publicity agents. This is true not only of their refusal to challenge the basic capitalist drives of American economy but also of their failure to admit that any serious immediate questions cannot be solved under existing conditions.

Thus it has remained for Dr. Myrdal who, has also been responsible for the definitive study of the American Negro, to raise the major question of economic conversion. Almost disregarded by the government analysts have been the questions of a sharp decline in purchasing power following the end of the war, the severe regional contradictions, that will occur when wartime orders are withdrawn and the major difficulty of effecting the transfer of labor from one area to another.

Even more basic is the fact that American business interests are likely to have their own way in regard to the purchase of surplus war supplies on their own terms and in taking over large sectors of the government-owned plants and equipment generally valued at 15 billion dollars.

As far as it is possible to predict, capitalism has no method of converting from a war time to a peacetime basis without major dislocation and widespread unemployment. This is made plain by the news that cut-backs are already being ordered by the navy.

Since Myrdal has limited himself to analysis and not to providing a solution, it is important to make an additional point. The solution lies not in attempting to provide for the continuance of capitalism which has floundered from war to boom to crisis. A more fundamental approach demands that the workers and consumers take over America's vast industrial economy and run it on the basis of abundance for all. America could solve not only its own problems but be the inspiration for the growth of Socialism throughout the world.—The Call.

OUR FASCIST FRIENDS

Some of our best friends are fascists. Take Franco. We always knew his heart was in the right place. Now that he has broken with Japan, refused entry to German planes, invited Spanish Republicans to return (none have accepted), and lifted the censorship on outgoing news, what more can liberals ask? They can and do ask a general amnesty for all political prisoners, a lifting of the internal censorship, the arrest of Nazi war criminals, the restoration of civil and political liberties, and the holding of free elections guaranteed by the presence of foreign observers. They demand that the State Dept. break with Franco, whose shaky regime it now supports. Of course, the fact that Franco is a very Catholic fascist makes this a bit difficult. He and his buddy across the border, Salazar, are two of the most God-fearing fascists with whom we maintain friendly relations. Together with their fellow-dictators in Brazil and Argentina they form a Catholic fascist bloc in Europe and in America which hopes to continue its activities within the framework of the world security organization. It is not inconceivable that they may yet be given the opportunity to do so—with State Department help. Severance of relations with Spain would be a mortal blow to the Fascist Four. This step would also permit the Spanish people to achieve their own liberation. Can it be that we still fear a republic in Spain more than we fear fascism? The State Department misrepresents the American people if it answers yes.—The Nation.

SOME ODDS AND ENDS

Every man should have a Victory garden, even if he has to help his wife dig it.—The Dorchester (Wis.) Clarion.

"We are for the proposed international bank, but we don't like the currency fund." So says the Finance Committee of the U. S. Chamber of Commerce. In other words, the committee me-too's the report of the American Bankers' Association. Maybe it's just a coincidence that Chairman Hanes of the Finance Committee is a former president of the A. B. A.—The St. Louis Post-Dispatch.

It is useless for the sheep to pass resolutions in favor of vegetarianism, while the wolf remains of a different opinion.—Dean Inge.

No one knows what we can do till he tries.—Publius Syrus.

Several dozen more high-ranking German officers are liquidated by the Gestapo. Give Himmler time and the Allies won't have any war-crime problem at all to deal with—aside from the pleasant task, to be sure, of liquidating Himmler.—The New York Times Magazine.

The Volksturm's family was seeing him off to the wars.

"Have you got everything, Papa—your rifle, your bullets, your cane, your white flag?"—The Omaha World-Herald.

CRIME PAYS!

HARTFORD, Conn.—Further proof that the maxim, "Crime doesn't pay," does not apply to black market operators:

William H. Warren, president of a liquor rectifying wholesale company, cleaned up nearly a million dollars by adulterating liquor and selling it above ceiling prices.

Indicted for conspiring to violate O. P. A. regulations, Warren virtually pleaded guilty and was sentenced to a year in jail and fined \$3,000. Two fellow conspirators escaped with lighter penalties.

Rule of Thumb

Wife—How can we estimate our cost of living?

Husband—That's simple; take our income and add 30 per cent.

After long experience in the world, I affirm, before God, that I never knew a rogue who was not unhappy.—Junius.